

05.24 Η κρίση της εικονομαχίας διχάζει τους Βυζαντινούς

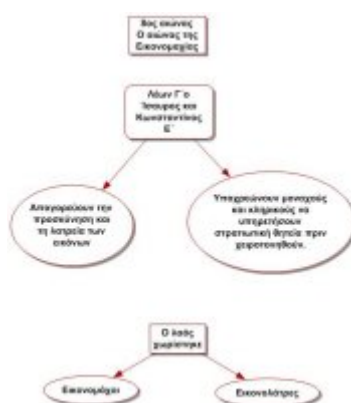
Γιατί ο τρόπος λατρείας των εικόνων διχάσε τους Βυζαντινούς ;

Στον 8ο αιώνα μ.Χ. δεν ήταν λίγοι **εκείνοι οι οποίοι αντί να λατρεύουν τον εικονιζόμενο άγιο σε μια εικόνα εξαιτίας της βαθιάς τους πίστης αλλά και της έλλειψης μόρφωσης έφτασαν να λατρεύουν την εικόνα μόνο.**

Οι Ίσαυροι αυτοκράτορες **Λέων Γ΄ και Κωνσταντίνος Ε΄** πέρα από τα μέτρα που είχαν πάρει (Φορολόγηση εκκλησιαστικής περιουσίας, αποδέσμευση της εκπαίδευσης από τον κλήρο), προχώρησαν και στα παρακάτω :

- **Απαγόρευαν την προσκύνηση και τη λατρεία των εικόνων.**
- **Υποχρέωσαν τους μοναχούς και τους κληρικούς να υπηρετούν τη στρατιωτική θητεία τους,** πριν δεχτούν το ιερατικό τους αξίωμα.

Για τις αποφάσεις αυτές οι Ίσαυροι **δεν ενημέρωσαν και δεν εξήγησαν στον λαό την αιτία**, για την οποία τις έλαβαν με αποτέλεσμα να προκληθεί **διχασμός**. Ο λαός χωρίστηκε σε **Εικονολάτρες** (υπερασπιζόνταν τη λατρεία των εικόνων) και **Εικονομάχους** (στήριζαν τις αποφάσεις του αυτοκράτορα).

Ποια ήταν τα στάδια της Εικονομαχίας ;

Α΄ φάση (726-787)

Ξεκινά με την απομάκρυνση της εικόνας του Χριστού από τη Χαλκή Πύλη της Κων/πολης, πράξη που προκαλεί τις διαμαρτυρίες του λαού της πρωτεύουσας.

- Το 730 δημοσιεύεται το πρώτο αυτοκρατορικό διάταγμα κατά της λατρείας των εικόνων. Τιμωρούνται οι εικονόφιλοι (ή εικονολάτρες) με εξορίες, φυλακίσεις και δημεύσεις περιουσιών. Καταστρέφονται μονές που αποτελούσαν προπύργια εικονολατρίας και διώκονται μοναχοί.
- Τερματίζεται η α΄ φάση με την αποκατάσταση των εικόνων από την **Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδο** (787), που συγκλήθηκε με πρωτοβουλία της **αυτοκράτειρας Ειρήνης της Αθηναίας**, διευκρινίζοντας ότι **στις εικόνες απονέμεται μόνο τιμητική προσκύνηση.**

- Σφοδρότερος πολέμιος της εικονολατρίας ήταν ο αυτοκράτορας **Κωνσταντίνος Ε΄**. Θεωρητικός και υπερασπιστής της Εικονολατρίας υπήρξε ο **Ιωάννης Δαμασκηνός**.

Β΄ Φάση της Εικονομαχίας (815-843)

- Άρχισε με τον **Λέοντα Ε΄ τον Αρμένιο**, ο οποίος απέδωσε στην εικονολατρία τις ήττες των Βυζαντινών στα πεδία των μαχών.
- Τελείωσε με την οριστική αποκατάσταση και αναστήλωση των εικόνων (Σύνοδος του 843) από την αυτοκράτειρα **Θεοδώρα**. Η Εκκλησία γιορτάζει την οριστική αναστήλωση των εικόνων την πρώτη Κυριακή της Σαρακοστής, την Κυριακή της Ορθοδοξίας.

Ποια ήταν τα αποτελέσματα της μάχης των εικόνων ;

Ο αυτοκράτορας **Λέων Γ΄**, που **αντιμετώπισε με επιτυχία τους Άραβες κι έσωσε την Πόλη και την αυτοκρατορία**, έχασε μεγάλο μέρος της δόξας του και χρεώθηκε αυτή την αναταραχή, που έβλαψε πολύ το βυζαντινό κράτος.

Την εσωτερική αυτή διαμάχη σταμάτησε αρχικά η **Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδος**, την οποία συγκάλεσε η αυτοκράτειρα Ειρήνη η Αθηναία (787). Εκεί αποφασίστηκε και έγινε δεκτό από όλους ότι: **«κατά την προσκύνηση των εικόνων η λατρεία των πιστών απευθύνεται προς τα εικονιζόμενα ιερά πρόσωπα και όχι προς την ίδια την εικόνα και τα υλικά από τα οποία αυτή είναι φτιαγμένη»**. Οριστικό τέλος δόθηκε με τη Σύνοδο του 843 την οποία συγκάλεσε η αυτοκράτειρα Θεοδώρα.

Η συμφιλίωση αυτή των χριστιανών και η **αναστήλωση των εικόνων** γιορτάζεται από την εκκλησία μας, με πανηγυρικό τρόπο, την πρώτη Κυριακή των νηστειών του Πάσχα και ονομάζεται **Κυριακή της Ορθοδοξίας**.

Ποια ήταν τα αποτελέσματα της μάχης των εικόνων ;

Και οι δυο πλευρές ήταν ανυποχώρητες και υποστήριζαν με φανατισμό τις απόψεις τους.

Ο διχασμός αυτός ονομάστηκε **Εικονομαχία**, κράτησε έναν περίπου αιώνα και είχε δυσάρεστες συνέπειες για όλους :

- Στη διάρκεια του **πολλοί άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους** και **άλλοι φυλακίστηκαν ή εξορίστηκαν**.
- **Ναοί και μοναστήρια έκλεισαν και πολλές εικόνες, ψηφιδωτά και έργα τέχνης καταστράφηκαν**.
- **Διαταράχτηκαν ακόμη οι σχέσεις ανάμεσα στο Βυζάντιο και τη Δυτική Εκκλησία**, η οποία τάχτηκε με το μέρος των εικονολατρών.

Πηγή 1

Μια ειρηνική διαμαρτυρία – παραίτηση

«Όταν ο Λέων Γ΄ εξέδωσε το Διάταγμα κατά των αγίων και σεπτών¹ εικόνων προσκάλεσε τον αγιότατο πατριάρχη Γερμανό να το υπογράψει. Ο γενναίος ιεράρχης όμως αρνήθηκε την υπογραφή και την αρχιεροσύνη του. Έδωσε τα ιερά άμφιά του στον αυτοκράτορα και είπε: «Αυτό που ζητάς από μένα, βασιλιά, είναι αδύνατο να το κάνω, χωρίς απόφαση Οικουμενικής Συνόδου». Και φεύγοντας πήγε στο πατρικό του σπίτι, στο Πλατάνι, και ησύχασε²».

Θεοφάνης (Ιστορικός της εποχής)

σεπτών : σεβαστών

ησύχασε : έζησε την υπόλοιπη ζωή του ως μοναχός

Πηγή 2

Ο πρώτος διχασμός με τη Δύση

«Όταν ο πάπας της Ρώμης έμαθε την καθαίρεση των σεπτών εικόνων, εμπόδισε να σταλούν οι φόροι της Ρώμης και της Ιταλίας στην Κωνσταντινούπολη. Με επιστολή του ακόμη emήνυσε στον αυτοκράτορα Λέοντα Γ΄ ότι δεν πρέπει ο βασιλιάς να κάνει

λόγο και να μεταβάλει την αρχαία πίστη της εκκλησίας, η οποία έχει καθιερωθεί από τους αγίους πατέρες».

Θεοφάνης (Ιστορικός της εποχής)

Πηγή 3

Το κλείσιμο των εκκλησιαστικών σχολείων

«Ο δυσσεβής Λέων Γ΄ όχι μόνον κατά των αγίων και σεπτών εικόνων άρχισε πόλεμο, αλλά και τα σχολεία και την εκπαίδευση, που από τα χρόνια του αγίου Κωνσταντίνου του Μεγάλου έως τώρα κρατούσε, αυτός τα έσβησε».

Θεοφάνης (Ιστορικός της εποχής)

Πηγή 4

Και μια σύγχρονη άποψη για την εικονομαχία

«Η παθιασμένη λογοτεχνία της εποχής, η μόνη που έφτασε ως εμάς, αμαυρώνει και δυσφημεί σκόπιμα το έργο και την προσπάθεια των εικονομάχων αυτοκρατόρων, που εργάστηκαν όλοι και με όλες τους τις δυνάμεις για να σώσουν το Βυζάντιο από τον αραβικό κίνδυνο».

Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ, *Η πολιτική ιδεολογία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας*